

מותר, ועל זה קאי ואבע"א, רצונו לומר שאפילו לא נדייק לשון מותר וסתמא כר"מ מ"מ רב דאמר כהאי תנא, ועל זה ^{ההוא}דחי שפיר לא לבער אבל לאכול הלכה כר"מ.

[תוס' ד"ה רבן גמליאל לאו מכריע הוא, וקשה לר"י דלימא הלכה כר"ג דסתם לן תנא

כוותיה כו']. ואמר הנ"ל דלא קשה מידי קושיית התוס', דע"כ מסתמא לא מצי להקשות, דאיכא למימר דטעמא דר"ג במתני' דקאמר תרומה נאכלת כל ה', משום דכהנים זריזין ולא טעי אלא שעה אחת אפילו ביום המעונן, וא"כ הוא נגד מתני' דסנהדרין דבין לר' יהודה ובין לר"מ אפילו בעדות דמסור לזריזין אפ"ה טעי בב' שעות, וא"כ ודאי לא יסתום המתני' דכל שעה נגד מתני' דסנהדרין, ולכן צריך המקשן להקשות מדהוי ליה מכריע, וק"ל].

ע"כ אמאי פסולות. מלשון זה משמע שאין קושייתו למה נפסלו, דא"כ היה לו לומר פסולות "במאי נפסלו". ונלע"ד שעיקר הקושיא למה לקחו דוקא פסולות ולא לקחו כשרות, ואי משום שלא נפסידם שהרי מונחת עד אחר זמן אכילת חמץ, אכתי הלא לחמי תודה היו בהם ג"כ מצות היה לו ליקח מצות, שהרי סימן בעלמא הם, ולא גרע מב' פרות חורשות. ועל זה משני שלא היה להם כשירות שאין מביאין תודה בי"ד והביאום מאתמול ונפסלו בלינה. ועל זה השיב אחד מהתלמידים א"כ לא היה לומר רק שאין מביאין תודה בי"ד, וממילא לא משכחת כשירות בי"ד, ולמה הוצרך לומר מתוך שהן מרובות.

ונלע"ד דהמקשה ודאי לא היה קשה לו וכי בכל ערב פסח היה מזדמן להם לחמי תודה, משום דאיהו לא אסיק אדעתא דאין מביאין קדשים לבית הפסול, אבל זאת ידע שעכ"פ בחג המצות עצמו אין מביאין תודה וכדמסיק, ומקשה פשיטא. וא"כ המקשה היה סבור שכל מי שהיה לו תודה היה מביאה בי"ד, ולכך היה להם לחמי תודה בכל ערב פסח, ולכך לא הקשה רק למה לקחו דוקא פסולות ולא כשירות, שהרי יותר היה מוכן להם כשירות מפסולות. אבל התרצן שחידש לו שאין מביאין תודה בערב פסח, שוב ממילא נתחדש קושיא איך היה מזדמן שהיה להם בכל ערב פסח פסולות, ואטו בכל שנה מזדמן שנשארו לחמי תודה נותר עד ערב פסח, ולכך הוצרך לומר שודאי שנזדמן כן בכל שנה, כי מתוך שהיו מרובות היו נפסלים, כנלע"ד. ומתוך פירוש רש"י לא משמע כן.

ועפ"י מה שכתבתי יתבאר דמה שאמר בסוף הסוגיא משום רבי אלעזר אמרו כשירות היו וכו', וס"ל לר' אלעזר שמביאין תודה בערב פסח, באמת לקחו חלות מצות שכתודה. ואין אנו אחראין למה שכתבו התוס' בד"ה כשירות, דר' אלעזר ס"ל כר"ג ושהיו נוטלים האחרונה בסוף ה'. ולקמן יתבאר.

שם פשיטא. הנה לר"מ דנוקשה דאורייתא היה יכול להביא לחמי תודה נוקשה כמבואר בחולין דף כ"ג ע"ב, ובנוקשה ליכא בל יראה לדעת ר"ת בריש אלו עוברין [מ"כ ע"א ד"ה ואלן], וא"כ גם בפסח היה יכול להביא תודה, וחלות חמץ יביא נוקשה שאינו עובר בל יראה, ואי משום אכילה שמי יאכל אותן חלות חמץ שהרי נוקשה אסור לר"מ מן התורה באכילה, יכול להביא בשביעי ויאכלם כלילה. וא"כ אפילו למ"ד קדשים קלים ממון בעלים הוא יכול להביאם, שבנוקשה ליכא בל יראה. ואי משום כיון שבו

פסח מותר מן התורה כל היום עד שעה אחת קודם הלילה ומחצות ומעלה אסור מדבריהן, וקאמר שם בירושלמי הא ר"מ אמר משש ולמעלה מדבריהן שביעית אסור משום גדר ששית למה משום גדר ויש גדר לגדר אלא שעה ששית מתחלפת בשביעית, עכ"ל הירושלמי. הרי דבששית גזרו אטו שביעית אפילו אם שביעית עצמו דרבנן, והטעם משום דששית בשביעית מתחלפת לרוב בני אדם ולכן לא מקרי גזירה לגזירה, ואם כן הוא הדין בנוקשה אף שאחר חצות הוא מדרבנן מ"מ בששית עכ"פ אסור משום שביעית. אבל בחמש נלע"ד ברור שמותר, דהרי חמש חמה במזרח ואינו מתחלף בשבע רק הוא גזירה משום יום המעונן כמבואר לעיל בדף י"ב ע"ב, אם כן בנוקשה הוא גזירה לגזירה. ודבר ברור שנוקשה מותר בחמש, מלבד הטעם שכתבתי לעיל שאכילת נוקשה שאינו חמור מהנאת חמץ גמור שזה אין בו כרת כמו זה, אלא בלאו הכי מותר בחמש דלא גזרינן גזירה לגזירה.

^{ההוא}

נבזה הונח לי דברי המג"א בסימן תמ"ג סוף ס"ק ב' שכתב ואם לא יוכלו לאכול אח"כ יאכלו מצה עשירה או בשר ודגים. דלכאורה דבריו תמוהים, דהרי כתב רמ"א בסימן תמ"ד ס"א בהג"ה דבמדינות אלו גם בערב פסח אין נוהגין לאכול מצה עשירה. ולפמ"ש כוונת המג"א בזה שכתב אח"כ, היינו אחר ד' וכל שעה ה' עכ"פ מותר מצה עשירה. ומה שכתב או בשר ודגים, לצדדין קתני, מצה עשירה בשעה ה' ובשר ודגים כל היום, ומצה עשירה לאו דוקא דהוא הדין חמץ נוקשה ממש אם יש להם יוכלו לאכול בשעה ה' אלא שאינו ראוי כל כך לאכילה, ולכן קאמר מצה עשירה, וכן חמץ ע"י תערובות אם הוא באופן שאין בו כרת בפסח עצמו מותר בערב פסח כל שעה ה'. וכל זה נ"ל ברור. **שם ואף רבי וכו' מאי לאו לנכרים כרבי יהודה**. הקשה אחד מהתלמידים ואף אם נימא לנכרים אכתי מנא ליה דכר' יהודה ודלמא כר"ג, דהרי בחולין גם ר"ג סובר כל ארבע. ונלע"ד דדברי ר"ג ודברי ר"א בר צדוק במשנה דלקמן דף מ"ט ע"א המה תרתי דסתרי אהדדי, דהרי לר"א בר צדוק מבערין תרומה מערב שבת וחולין ממתין עד שבת, ואף דאיכא לדחוקי דלספק שמא יזדמנו אוכלין מקילין בחולין יותר אבל לענין האכילה עצמו בשעה ה' מקילין בתרומה יותר, אבל הוא דוחק דלדברי ר"ג שראוי לחוס על התרומה שלא להפסיד אפילו במקום שיש חשש הרחקה מאיסור שיטעה בין חמש לשבע כדחייש בחולין לא חייש בתרומה כדי שלא להפסיד תרומה, ק"ו לענין ביעור מערב שבת שאכתי רחוק מזמן איסורו שראוי לחוש שלא להפסיד התרומה.

ומעתה אני אומר ולדברי הרמב"ן במלחמות דלר"א איש ברתותא רק תרומה מבערין מלפני השבת ולא חולין, וכתב דלא גרסינן בדברי ר"א איש ברתותא מבערין את הכל, ואפילו לספרים דגרסי תני והדר מפרש מבערין הכל ומפרש מאי הכל תרומות טהורות וכו', כל מיני תרומות ולא חולין. ומעתה אם נימא שקבעו הלכה לאכול, כבר זכינו שהלכה כר' יהודה, ואם נימא שקבעו לבער, מ"מ כבר זכינו לדחות דברי ר' גמליאל מהלכה, שהרי דברי ר"א איש ברתותא בביעור עם דברי ר"ג הוי תרתי דסתרי, וא"כ רבי שהורה צא ומוכרו היינו כר' יהודה ולא כר"ג. ומה דדחי לעיל ואמר לא לבער, הוא על דרך שכתבתי לעיל דהך ואבע"א אלפני פניו קאי שאמר ההוא לאו סתמא דקשיא

ביום אסור ממילא פסול להקרב דבעינן ממשקה ישראל. הלא כיון שמותר בלילה ועודנו הוא זמן אכילת התורה מקרי גם עתה ממשקה ישראל.

אלא שמצינו לקמן דף מ"ח ע"א דקאמר ואי מוקצה דאורייתא מה לי איסור גופו וכו', הרי שאם מוקצה דאורייתא פסול להקרב מטעם דבעינן ממשקה ישראל, והרי גם מוקצה מותר בלילה ואעפ"כ אימעט מטעם דבעינן המותר לישראל, ואומר אני דמשם אין ראיה, דשם קאי למה דדריש והכינו את אשר יביאו, ולמאן דס"ל הכנה דרבה, א"כ שבת ויום טוב נולדה בזה אסורה בזה מן התורה כדאיתא בריש ביצה, וא"כ משכחת לה בשבת ויו"ט הסמוכים זה לזה דגם בלילה אסור. וכן מה שאמרו במנחות דף ה' ע"ב מנחת העומר יוכיח, דמשמע דהעומר שייך לומר שאינו ממשקה ישראל, והרי החדש יהיה מותר עוד היום, אלא שאימת ניתר החדש אחר הקרבת העומר, ואז כבר נקטר הקומץ ונמצא שהקומץ עצמו מעולם לא הותר לישראל. אבל חמץ בשביעי של פסח שיהיה מותר בלילה והלילה עדיין זמן אכילתו, שפיר מקרי ממשקה ישראל. וא"כ משכחת חמץ בשביעי של פסח דהיינו נוקשה, ואיך הקשה פשיטא. ולקמן יחבאר יותר דאפילו חמץ גמור משכחת ליה.

שם ונשחוט. הנה כבר אמר שאין מביאין תורה ב"ד, ואפילו לרש"י שמוקי אוקימתא דר' ינאי אליבא דמ"ד מביאין קדשים לבית הפסול וכדמוכח מפירושו בד"ה וכגון שנשפך הדם וכו', יעויין שם. אבל זהו למסקנא דמוקי שנשפך הדם, ולא ניחא לרש"י לפרש דהדר ביה ממה שאמר כשירות היו כפי' התוס' בד"ה אלא לעולם וכו'. אבל המקשה שהקשה ונשחוט, קשה מנא ליה להקשות ודלמא ר' ינאי ג"כ ס"ל אין מביאין תורה ב"ד. ולכן נלע"ד כוונת הקושיא ונשחט ב"ג ולמה הניחו עד י"ד ולא שחטו אתמול עליהם הזבח.

שם תנא משום רבי אלעזר אמרו כשירות היו. ונלע"ד שאין אנו מוכרחין לומר דר' אלעזר סבירא ליה שמביאין תורה ב"ד, אלא דמוקי בלא נשחט הזבח שאבר הזבח ואמר זו תורה זו לחמה דכשירות הם להפרות ולצאת לחולין. וא"ת א"כ איך מניחין אותם עד אחר זמן איסור אכילה, והלא לא יוכל שוב למפרקינהו כי מי יפדם וכבר אסורות. גם זה אינו קושיא, דכבר כתבתי דלר' אלעזר באמת מן המצות היו מניחין לסימן, אבל התוס' כתבו בד"ה כשירות, שמן החמץ היו מניחים אלא דסבירא ליה כר"ג וס"ל דלחמי תורה דינו כתורמה, ולפ"ז מיירי בנשחט עליהן הזבח וסבירא ליה מביאין קדשים לבית הפסול. אבל הנלע"ד דגם לשיטתן אין אנו מוכרחין לומר דס"ל לר' אלעזר מביאין קדשים לבית הפסול, וגם לשיטת התוס' מיירי ר' אלעזר בלא נשחט הזבח, וכשירות היינו להפרות ולצאת לחולין. ואם תאמר הלא אחר הפדיון חולין הם ואיך יאכלם בחמש כתורמה, והלא חולין אינן נאכלין אלא כל ד', וכן ס"ל לר' אלעזר גופיה דהרי אמר ניטלה אחת תולין וכו'. נלע"ד לפי שדמי פדיונו להקדש לכך נתנו להם דין תרומה שיהיו מותרים כל חמש, אף שבשעת אכילה כבר נפיק לחולין ע"י הפדיון עדיין נשאר בהיתר אכילה כל שעה חמישית בשביל ריוח ההקדש.

ובזה עמתי על פירוש דברי הירושלמי בשמעתין [ה"ה] שנסתפק בטעמא דר"ג דאמר תרומה כל חמש, אם מפני קדושה או מפני שאין אוכלין מצויין, ונפקא מינה

ללחמי תורה שאוכלים מצויין שנאכלין לכל אדם אבל קדושה שייך בהו, ופשיט ליה מד' נתן דאמר כשירות נטלו שוהין להן שעה אחת לאכילתן אית לך למימר מפני שאין אוכלין מצויין אלא מפני קדושתה, יעויין שם בירושלמי.

ולכאורה דברי הירושלמי תמוהים, דאטו מי ליכא בלחמי תורה לחם שאינו נאכל לכל אדם רק לכהנים כמו תרומה, והיינו ארבע חלות המורם מתורה, ודלמא ר' נתן באותן ד' חלות מיירי, ולעולם שהטעם מפני שאין אוכלין מצויין ומהם היו נותנים שתי חלות על גג האיצטבא לסימן, ואף שבאותן ד' חלות לא היה חמץ רק חלה אחת מהן, מ"מ אטו תורה אחת הקריבו ודלמא משתי תורות לקחו מכל א' חלת לחם חמץ אחת מהמורם מהם, אבל שאר חלות תורה הנאכלים לכל אדם מג"ל להירושלמי שהיו דינם כתורמה.

אבל לפמ"ש נחא, דסובר הירושלמי דגם ר' נתן סובר אין מביאין קדשים לבית הפסול, ואין תורה קריבה ב"ד, וכשירות דאמר ר' נתן היינו שלא נשחט הזבח כלל רק אבר הזבח ואמר זה תורה חו לחמה שאי אפשר לשחוט עליהם זבח אחר, וכשירות היינו ע"י פדיון, והא ודאי שע"י פדיון כל הארבעים חלות נאכלים לכל אדם שהרי יצאו לחולין לגמרי ולא שייך המורם מהם כלל, ולא שייך בהו שאין אוכלין מצויין, וצריך להיות הטעם מפני קדושתה, וכפי מה שפירשתי שגם ע"י פדיון אמרינן מפני קדושתה שדמי הפדיון נופלים להקדש.

רש"י ד"ה אין מביאין קדשים וכו', ואם יביאום ב"ד אינן נאכלות של חמץ אלא עד שש שעות. והדבר יפלא והלא אין חמץ נאכל בערב פסח אלא עד ארבע שעות, ואפי' אם נימא דלחמי תורה כתורמה וכו"ג, מ"מ שש מאי עבדיה ולכל היותר חמש. ובחידושי לביצה [ע"ש דף י"ט ע"ב ד"ה מפני חמץ, וד"ה שם הכא] רציתי לפרש דברי רש"י כאן דעד ולא עד בכלל וכו"ג, אבל הדרנא בי, דאם היה הלשון עד שעה ששית שייך ולא עד בכלל, אבל כיון שרש"י מפרש עד שש שעות לא שייך למימר ולא עד בכלל.

והנלע"ד דהנה לקמן דף כ"ח ע"ב נחלקו ר' יהודה ור' שמעון, ולר' יהודה חמץ לפני זמנו בלא תעשה ולר' שמעון לפני זמנו אינו עובר בלא כלום, ובדברי ר' שמעון נחלקו הפוסקים, דעת הרבה פוסקים דלר' שמעון לית ביה איסור תורה כלל עד הלילה, ואמנם דעת התוס' שם דגם לר' שמעון אף שאינו בלאו אבל עכ"פ אסור באכילה מן התורה, ונפקא ליה מביום הראשון תשבתו והיינו שלא כדרך הנאתן, וא"כ לר' שמעון אין בו איסור רק עשה דהשבתה. והנה מה ששנינו ושורפין בתחלת שש אינו חיוב, ומטעם שגם בעשה דתשבתו גזרו שיטעה בין שש לשבע, הא ודאי ליתא, ובפרט לרש"י, שהרי רש"י פירש לעיל דף י"ב ע"ב בד"ה שלא בשעת ביעורו כו' וטורח זה למה אם אין לו עצים ימתין עד שעת ביעורו וכו', עיין שם ברש"י. ואם נימא שכש עובר על עשה דתשבתו מדרבנן משום שיטעה בין שש לשבע, א"כ האין ימתין ויעבור על עשה, אלא ודאי ששורפין בתחלת שש הוא רק עצה טובה, כיון שאסור הנאה למה ישנהו חנם. ועכ"פ היא גופא צריך טעם למה לא גזרו עשה דתשבתו מדבריהם בשש מפני חשש טעות בין שש לשבע כמו שגזרו על הנאה לכ"ע, (ולפי מה שכתבתי לעיל דף ר' ע"ב [ד"ה משש] דעשה זו דתשבתו היא כמו ביום השמיני ימול וכל היום זמנו ואינו עובר בעשה כי אם שעבר

לדבר שזה ברייתא אחרת, דכאן קאמר רב אדא בר אהבה הכא ב"ד וכו', וכביצה הנוסחא רב אדא בריה דרב יצחק ואמרי לה רב שמואל בר אבא, ולא נזכר שם רב אדא בר אהבה כלל. ולדידי דשני ברייתות הם ניחא, דרב אדא בר אהבה אמר למלתיה על הך ברייתא, ורב אדא בריה דרב יצחק ואמרי לה רב שמואל אמרו למלתיהו על אידך.

אמנם בחידושי למס' ביצה בסוגיא זו ביארתי דלר' שמעון מותר לאכול לחמי תודה בערב פסח כל היום, כיון דאין לר' שמעון איסור בחמץ בערב פסח אלא מצד עשה דתשבייתו מו, והרי במצות ביעור לא מחייב בשל אחרים ושל גבוה. וכאן לא שייך דברי תוס' במכילתין דף כ"ט ע"א בד"ה בדין הוא וכו' דבשעת אכילה זוכה בו והוא שלו, דזה שייך בשל אחרים אבל בשל גבוה משלחן גבוה זכי ואינו שלו, והמקדש בחלקו אינו מקודשת, ואפילו לר' יוסי הגלילי דאמר קדשים קלים ממון בעלים הוא, מ"מ מודה דלאחר שחיטה שוב אינו ממון בעלים רק בין הבעלים בחלקם ובין הכהנים במורם מהם משלחן גבוה זכו ואינו שלהם, כמפורש במס' בבא קמא דף י"ב ע"ב. וא"כ אי אפשר לפרש דברי רש"י כאן עד שש שעות לר' שמעון, דהרי לר' שמעון מותר כל היום, וא"כ קשיא למה כתב עד שש שעות, וגם סתן אהרדי דברי רש"י בפירושו כאן עם פירושו במס' ביצה.

והנלע"ד בזה, דלכאורה יש לדקדק דבברייתא קאמר אין מביאין תודה בחג המצות, ומחמת הקושיא פשיטא מוקי לה ב"ד, וסותר לשון הברייתא דקאמר בחג המצות וי"ד לאו חג המצות הוא, והלא יש לפנינו לומר דלחג המצות עצמו איצטריך, דהא ודאי משום כל יראה מו ליכא לרבנן דסברי קדשים קלים לאו ממון בעלים, ועיקר האיסור הוא האכילה, דרב אחא בר יעקב דרצה לומר דיליף שאור דאכילה משאור דראייה הדר ביה כמבואר לקמן דף כ"ט [ע"א], וא"כ אם היה מותר למעט זמן אכילת קדשים היה יכול להביא תודה בשביעי של חג, והרי זמן אכילת תודה ליום ולילה עד חצות, וא"כ יכול לאכול חלת לחמי חמץ שבתורה בלילה עד חצות, וקמ"ל התנא שאין מביאין תודה בחג המצות אפילו בשביעי מפני חמץ שבה שממעט זמן אכילתו מו) ואין מביאין קדשים לבית הפסול, ומאי דוחקיה דרב אדא לומר הכא ב"ד עסקין.

אמנם שם במסכת ביצה אין זה קושיא, דשם קאמר בברייתא אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ שבה ולא בעצרת מפני שהוא יום טוב (דהאי תנא סבר נדרים ונדרות אין קרבין ביו"ט), וא"כ שפיר קאמר פשיטא, דבחול

כל היום ולא השביתו, א"כ אין כאן קושיא כלל). וצריך לומר דבאיסור עשה לא חשו לגזור משום טעות. ולפ"ז לר' שמעון שאין לחמץ בערב פסח שום איסור רק עשה דתשבייתו, באמת מותר לאכול חמץ עד סוף שש, ופירש רש"י כאן אליבא דר' שמעון.

ויצא לנו מזה דין חדש, שאם אירע באחד ששכח לבטל חמצו וגם לא מכרו לנכרי עד אחר חמש ונזכר בשעה ששית, והא ודאי שאם בא אז לפני המורה לשאול שצריך להורות לבערו משום דרוב הפוסקים פוסקים לפני זמנו כר' יהודה, ונמצא אם לא יבער אף שיבטל וימכור לנכרי אכתי אם הלכה כר' יהודה ולא ברשותיה קיימא ואין מכירתו כלום ונמצא עובר בפסח בבל יראה מן התורה, ולכן קשה מאד לסמוך בזה על הפוסקים גם לפני זמנו כר' שמעון. אבל אם השואל לא בא לשאול קודם הפסח ועשה מעשה ומכר לנכרי בשעה ששית, וכבר עבר הפסח, ונודע להמורה, ואז כבר ליכא חשש איסור תורה דהרי לאחר זמנו קי"ל כר' שמעון, אלא שיש חשש איסור דרבנן שר' שמעון קניס הואיל ועבר בבל יראה וכל ימצא, בזה שפיר יש לסמוך על הפוסקים גם לפני זמנו כר' שמעון, ונמצא מכירתו בשעה ששית מכירה גמורה והרי חמצו של נכרי שעבר עליו הפסח שמותר. (ועיין בדברינו במקום אחר [עיין לעיל דף ו' ע"ב ד"ה שם ד"ה דאמר ר"א, ובנודע ביהודה תניינא או"ח סימן ס"ג] אם מכר לנכרי חמץ אחר חצות ממש בערב פסח והנכרי משך החמץ לרשותו אם מותר אחר הפסח).

ונתזכר לראשונות שרש"י פירש כאן עד שש שעות היינו לר' שמעון. ובזה נלע"ד מה שבמס' ביצה דף י"ט ע"ב ששם בד"ה לבית הפסול, פירש רש"י שממעט זמן אכילתו שאינו יכול לאכול חמץ אלא עד ארבע שעות. ונראה משום דשם הובא ברייתא זו כולה, ושם ר' שמעון חולק על רישא, דת"ק קאמר אבל מביא תודתו בחג הסוכות, ר' שמעון אומר הרי הוא אומר בחג המצות וכו' כל שבא בחג המצות וכו', כדמוקי שם פלוגתיהו לבל תאחר, ועכ"פ רישא לאו ר' שמעון היא, ולכן פ' רש"י עד ד' שעות וכו' יהודה. משא"כ כאן שאינו מביא גוף הברייתא ומביא רק דבר זה אין מביאין תודה בחג המצות מפני חמץ שבה, ואולי באמת היא ברייתא אחרת ולא מסיים בה כלל אבל מביא וכו' ולא דברי ר' שמעון, וא"כ דבר זה גם אליבא דר' שמעון הוא שאין מביאין תודה בחג המצות, ועלה מתמה פשיטא, ומשני רב אדא בר אהבה הכא ב"ד וכו', פירש רש"י עד שש שעות, שאפי' לר' שמעון עכ"פ אחר שש שעות אסור. וקצת ראייה

מו) ובה ניחא מה דקשה לי לקמן דף כ"ח ע"ב דיליף ר' יהודה דאוכל חמץ מ' שעות דעובר בלא תעשה, וקשה דלמה לי קרא, הלא ר"י ס"ל סוף פרק כל שעה דף מ"ב ע"א דכל היכא דכתיב לאמור לאו אמור וקאי אכל הפרשה, וכתבו התוס' [ד"ה לאמר] דהיינו היכא דאיכא לאו הבא מכלל עשה, והרי האוכל מ' שעות ומעלה עובר לכ"ע בעשה דתשבייתו, וא"כ ממילא עובר ג"כ בלאו דהרי בתחילת הפרשה כתיב לאמור, אבל לדברי מ"ו המחבר ניחא דאיצטריך קרא לאוכל חמץ של הקדש מ' שעות דאינו עובר בעשה דתשבייתו רק לראב"י דיליף שאור דאכילה משאור דראי' קשה, ואולי איהו סובר דחמץ עי"ת חמיר מנוקשה ואיצטריך קרא על חמץ עי"ת דאינו בכלל תשבייתו, ובה אולי יש לתרץ קושיית התוס' לקמן דף כ"ח ע"ב ד"ה א"כ וקשה אמאי איצטריך קרא לר"ש ולהג"ל ניחא דר"ש אולי סובר ג"כ בהא כר"י דכל היכא דכתיב לאמר לאו אמור וה"א דעובר בלאו מכל לאמר איצטריך קרא שלא יעבור בלאו דאוכל חמץ של הדיוט (אהל דוד).

מו) ז"א דלחמי תודה אינם קדושים רק בשחיטת הקרבן תודה כראיתא בפ' התורה מנחות ע"ח ע"ב, ועובר בבל יראה מיד שעושה אותן שאז עדיין חולין, ויעיין לקמן במשנה דף ל"ה ע"א, אמנם מדברי הרמב"ם בפ' המשניות פ"א דחלה משנה ו' ובהל' ביכורים פ"ו דין ה' מבואר דמיד שיעשה לצורך לחמי תודה חלה עליהן קדושה, וכ"כ הר"ש לחלה על המשנה הג"ל בלשון אחד, ובשחיטת הזבח חלה עליהם קדושת הגוף, ויעיין תוס' פסחים דף ל"ח ע"א ד"ה חלת תודה (ברוך טעם).

מח) עיין שער המלך פ"ג ה' קרבן פסח דלקמן (דף פ"ט ע"א) דהקשה ש"ס וניתי מותר הפסח הלא אכתי ממעט מאכילת פסח דק"פ אינו נאכל אלא בלילה, ומותר הפסח נאכל ביום הקרבה ובלילה ע"ש, ועיין מ"ש בחידושי' לביצה [עיין בצל"ח לביצה דף י"ט ע"ב ד"ה שם הכא, שכתב שמה שממעט בתחילת זמנו אין קפידא דאלת"ה לא יהי' רשאי להביא שום קרבן הנאכל רק השכם בבוקר] (אהל דוד).

אברהם

המועד בלא"ה אסור משום חמץ, שאפילו למי שמתיר למעט זמן אכילת קדשים אבל עכ"פ להביאם לפוסלם לגמרי ודאי אסור, ובשביעי בלא"ה אסור דלא גרע מעצרת שאסור מפני שהוא יו"ט, ולכן הוצרך לאוקמי בארבע עשר. אבל כאן במס' פסחים שהביא רק הברייתא בקיצור אין מביאין תודה בחג המצות, ולא הביא סיפא דברייתא ולא בעצרת וכו', א"כ אחתי לא שמענו דנדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט, א"כ מאי קושיא פשיטא, והלא בשביעי של פסח אינו פשיטא. ואם כוונתו להקשות מכאן סיפא דברייתא דמסיים ולא בעצרת וכו', א"כ עיקר חסר, והיה לו להביא כאן גם סיומא דברייתא כיון שעיקר קושיית פשיטא הוא כוונתו מכאן סיפא (ובפרט למה שכתבתי [ד"ה פשיטא] שזה ברייתא אחרת פשיטא שיש להקשות פשיטא). וצ"ל שקושיית פשיטא אינו על גוף הדין רק על הטעם דחגיגה מפני חמץ שבה, על זה מקשה פשיטא דמדתני תודה וחג המצות ולא שאר נדרים ונדבות ושאר יו"ט, פשיטא שהאיסור מפני חמץ שבה.

ואין לומר דהיא גופא קמ"ל שאין בזה איסור רק משום חמץ ואפי' ביו"ט עצמו אין כאן איסור אחר רק משום חמץ, וקמ"ל דנדרים ונדבות קרבין ביו"ט. זה אינו, דאם ברייתא זו היא גופה ברייתא שהובא בבבא בתרא כהן בקיצור, א"כ הרי בפירושו סובר תנא דידן ההיפוך שנדרים ונדבות אין קרבין ביו"ט. ואף אם היא ברייתא אחרת ולא מסיים בה ולא בעצרת וכו', מ"מ אחתי לענין דין תודה בחג המצות לא קמ"ל מידי מה דחגיגה מפני חמץ, ואם היא ברייתא אחרת לא מיירי בה כלל מדין נדרים ונדבות ביו"ט. ועל זה משני רב אדא בר אבהו הכא בארבעה עשר עסקינן וקסבר אין מביאין קדשים לבית הפסול, ואיצטריך שפיר לומר מפני חמץ, לפי שיש מקום לומר שאין מביאין תודה ביו"ט מפני מצה שבה שהרי אסור לאכול מצה בערב פסח, וא"כ גם המצה ממעט באכילתה כל יום י"ד עד הלילה, קמ"ל דדוקא מפני חמץ שבה יש איסור ולא מפני מצה שבה.

אלא דקשיא כיון שעל כל פנים אין מביאין תודה בערב פסח, מה לי אם האיסור מפני חמץ שבה לחוד או אם האיסור גם מפני מצה שבה, כיון שאסור תיתי מהי תיתי. וצ"ל דהא קמ"ל, דהרי זה פשוט אף שאסור להביא קרבן אם ממעט מאכילתו, מכל מקום אם עבר והביא אין הקרבן פסול בשביל זה, ואוכלו כפי האפשר ואם השאר נפסל בנותר לית לן בה, וקמ"ל שאם הביא תודה בערב פסח לא מיעט זמן אכילה אלא לחמץ אבל המצה לא מיעט כלל ואוכל גם בערב פסח, וצריך לומר הטעם משום דאיסור אכילת מצה בערב פסח הוא רק מדבריהם לא העמידו במקום מצות עשה של אכילת קדשים, ומינה דהוא הדין חמץ אינו אסור בלחמי תודה רק בעת איסורו מן התורה, אבל בשעות דרבנן לא העמידו דבריהם במקום עשה דאכילת תודה. ולכן פירש רש"י כאן שאם יביא ביו"ט אינן נאכלים של חמץ אלא עד שש שעות שאז מתחיל איסור תורה.

תוס' ד"ה אין מביאין וכו' ואף על גב דהדמים אסורים פריך שפיר ונפרקינהו דשמא תמצא התורה שאבדה אי נמי נפרקינהו בשוה פרוטה דלכתחלה יכול לחלל וכו' כשאין הפסד להקדש, עכ"ל התוספות. ואומר אני דהתירץ הראשון של התוס'

אינו מספיק, ועל כרחק אנו צריכין לתירץ האי נמי, דאי משום התירץ הראשון לחוד קשה מה דקאמר אח"כ כמאן כרבי וכו', וקשה הרי גם לר' אלעזר בר"ש אתי שפיר, ומה דקאמר אלא לעולם שנשחט וכו' אדלעיל קאי דאמר זו תודה חזו לחמה, וכיון שנשחט הזבח א"כ לא שייך שוב לפדותן שהרי הדמים אסורים. דבשלמא מעיקרא דמוקי שאבד הזבח פריך שפיר ונפרקינהו שמא ימצא הזבח, אבל עכשיו דמוקי דנשחט הזבח ונשפך הדם, שוב אי אפשר לזבח הזה להיות כשר, והלחם הוקבע לתורה זו והלחם ודמיו אסורים ולא שייך בו פדיון, ושפיר קרי להו פסולות. ואדרבה לר' אלעזר בר"ש נוחא טפי מרבי, דלרבי צ"ל דהדר ביה ממה דאמר כשירות היו וכמ"ש התוס' בשם ריב"א בד"ה אלא לעולם וכו' שהרי נפסלו גם בלינה, אבל לר' אלעזר בר"ש לא נפסלו בלינה. ולכן על כרחק צריך לתירץ האי נמי דאע"פ שהדמים אסורים אחתי קשה ונפרקינהו בשוה פרוטה. והאי נמי לחוד ג"כ אינו מספיק, לפי שאם לא נשפך הדם רק שאבדה התורה ואז אין פודין בפחות מדמיו משום שיש פסידא להקדש, שאם ימצא התורה יקח בדמים הללו חלות לתורה, ולכן הוכרחו לתירץ הראשון שאז ממילא פודין אותו והדמים יהיו מונחים עד שתמצא התורה.

והואיל ואני עומד בסוגיא זו נתתי לבי לדברי הכסף משנה בפ"ו מפסולי המוקדשין במה שתמה הראב"ד שם על הרמב"ם בהלכה י"א שפסק תורה שנחערבה באיל נזיר שתיהן קרבים, והרי ממעט באכילת הזורע בשילה דשל תודה נאכל לכל אדם ושל נזיר נאכל רק לכהנים, וכתב הכסף משנה ליישב דברי הרמב"ם דכל שאינו ממעט באכילת כל הקרבן אלא במקצתו לית לן בה, עכ"ל הכסף משנה מט. ואני תמה עליו מה יענה בסוגיא דלחמי תודה היו ארבעים ועשרה מהם היו חמץ, ולמה אין מביאין תודה בערב פסח והלא אינו ממעט בכל הקרבן רק במקצתו דהיינו החמץ שהרי של מצה נאכלות, לפי מה שביארתי לעיל דלא גזור במצה של תודה איסור אכילת מצה בערב פסח הנוכר בירושלמי. ונראה דהכסף משנה לא אמר אלא בממעט מקצת דהיינו מיעוט, אבל חלות תורה שהעשרה של חמץ היה בהם כמו בכל השלשים של מצה, שהרי היו בעשרה של חמץ עשרה עשרונות ובכל השלשים של מצה גם כן לא היה רק עשר עשרונות, א"כ ממעט זמן אכילת חצי הקרבן, ואמרינן בזה שאין מביאין קדשים לבית הפסול.

אמר יחזקאל לפי ששיטה זו עמוקה והוא ככדור ונערץ סופה בתחלתה, וגם אני בחידושיי אני סומך עצמי ממקום למקום וצריך לציין עיין לעיל או לקמן, וילאה הקורא לחפש את מקומו, לכן ציינתי חידושים שלי בסימנים ורשמתי לסדר א"ב.

(א) דף י"ד ע"א רבי חנינא סגן הכהנים אומר מימיהם וכו'. כתב הפני יהושע דמשנתינו לא אתיא אלא כר"ע דשלחי שקלים [פ"ח מ"ז] דאמר מקום טומאתו שם שריפתו, דלכ"ה דאמר שם [משנה ו'] הכל ישרף בחוץ חוץ משנטמא בולד הטומאה בפנים, א"כ לא משכחת שריפתו במקום אחד כי אם כשנטמא בחוץ, ובקדשי קדשים לא משכחת שהרי כבר נפסלו ביוצא,